

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

XII. De vacuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

causæ efficientis per impressionem impulsus, ex vi cuius corpus acquirit præsentiam in spatio distincto ab illo, quod corpus imprimens talem impulsum intendit occupare, vel per immediatam productionem præsentie in spatio distincto ab illo, quod intendit occupare corpus se mouens, quod non solum facit, ne corpus aliud quod loco pellit, illud spatium occupet, sed illi nouam aliam præsentiam producat, quæ formaliter antiquam expellit, quæ corrupta succedit corpus aliud in spatio quod antea hoc occupabat, absque penetratione aliqua.

Obiiciunt: Quantitas actiue tantum resistit penetrationi: ergo poterit illius resistentia vi Angelica vinci. Maiorem enim impulsum poterit imprimere Angelus ut corpora penetrantur, quam corpora ne penetrantur. Respondetur, nullum impulsum posse imprimere Angelum ex vi cuius corpora penetrantur, quia vel illum imprimi vni tantum corpori, vel maiorem huic & minorem alteri, vel vtrique æqualem impulsu posse imprimere. Si vtrique æqualem, cum quodlibet corpus intendat alterum proprio pellere loco versus partem oppositam, versus quam corpus impulsu sibi impresso se intendit mouere & æqualis sit virtus & resistentia vtriusque, nullum vincet, & ita vtrumque proprium locum seruabit, nulla penetratio facta. Si inæqualiter impellantur, corpus, quod maiorem habet impulsum remouebit alterum à proprio loco, & illi absque ulla penetratione succedet.

6. Posse duo corpora supernaturaliter penetrari omnium scholasticorum consensus tanquam omnino certum stabilit, si ab his Durandum excipias, qui in 4. dist. 41. quæst. 6. vtramque partem problematicè defendit; sentiunt multi facis literis veritatem hanc stabilitatem esse, ex quibus habes illa purissimo Virginitatis vtero Christum Dominum in lucem editum esse, & clausis ianuis cœnaculum introisse, & apud Paulum ad Hebræos 4. legitur: *Habentes Pontificem, qui penetravit celos seipsum*, &c. Quæ absque penetratione corporum in eodem loco fieri nun potuerunt. Cæterum non multum hæc testimonia vrgere videntur, quia posset quis dicere Christum Dominum sine transitu per medium intererato Virginitatis clausuro ex vtero fuisse egressum, & simili modo cœnaculum introisse relicta vna præsentia, & immediatè alia distante producta. Ad illud Pauli dici potest verbum *penetro* diuerso modo sumi inter Latinos, ac inter Philosophos, apud illos enim idem sonat corpus penetrare, ac ad illius intimas partes peruenire, sic dicitur maria penetrasse, qui summo se mari credidit.

7. Efficacius probo hanc sententiam ex Eucharistie mysterio, in quo omnes partes corporis Christi in quocumque indiuisibili spatio, sunt inuicem inter se penetrata, & cum quantitate panis. Dices in Eucharistia corpus Christi habere præsentiam definitiuam, cui non repugnat penetratio partium, potius illam essentialiter inuoluit, corpus autem circumscriptiuè præsens ex vi huius præsentie fieri impenetrabile. Si hac solutio posset subsistere ex illa posset responderi testimoniis scripture adductis potuisse Christum præsentiam assumptisse definitiuam circumscriptiuè relicta, dum percurreret spatium occupatum Beatissimæ Virginitatis corpore, & cœnaculi ianuis vt posset se penetrare. Admitto præsentiam definitiuam distinctam esse à circumscriptiuâ, & arguo à paritate vtriusque, non est enim de ratione præsentie definitiuæ penetrare corpus definitiuè existens cum alio corpore existenti circumscriptiuè, & tamen quantitas Christi existens definitiuè in Eucharistia penetratur cum quantitate panis existente circumscriptiuè: ergo eodem modo poterunt duæ quantitates circumscriptiuè existentes idem spatium occupare.

8. Ratione prædicta sententia probatur: nullum est caput, ex quo in ordine ad potentiam diuinam penetratio corporum circumscriptiuè existentium repugnet: ergo poterunt penetrari. Antecedens probo: repugnantia capacitatis non oritur ex incapacitate subiecti, aut spatij vt probauimus, sed tantum ex influxu actiuo, quo vnum corpus aliud remouet à loco quem intendit occupare, vel ex eo quod vna præsentia exigat non esse alterius. Sed potest non concurrere actiue cum quantitate vt moueat aliud corpus, & concurrere vt producat præsentiam, & similiter potest contra existentiam huius præsentie aliam conseruare: ergo potest Deus non obstante natia impenetrabilitate duorum corporum, illa contra propriam existentiam atque virtutem penetrare, in quo nulla potest excogitari repugnantia.

Maior est difficultas, an duplex corpus graue penetratum moueretur naturaliter. Negat Pater Vasquez, quia sequeretur naturaliter denuò penetrari, quia vel moueretur simul, & sic acquirerent aliud nouum spatium vtrique commune, & naturaliter daretur alia penetratio, vel moueretur vnum, & non aliud, & sic similiter daretur noua penetratio, qui partes profundæ corporis acquirerent spatium quod habebant partes aliæ alius corporis: cum quo facta fuerat penetratio, & ita pars quæ antea fuerat penetrata cum hac parte per motum cum aliis penetraretur. Censeo propter hanc rationem non posse ex duobus corporibus diuisibilibus inter se penetratis vnum moueri immoto alio. Affirmo tamè duo illa corpora naturaliter simul esse mouenda, rationem accipe. Corpus tantum resistit penetrationi per impressionem impulsus, quo semel deincto naturaliter durat penetratio, quæ non nisi supernaturaliter potest dissolui, quia dissoluenda erat per motum vnius quantitatis altera immota, vel se versus aliam partem mouente, quod contingere non potest, vt supra dicebam, aut per destructionem subiecti: quantitas verò, cui penetratio contingit corrumpi non potest secundum aliquam partem sui ab aliquo agenti naturali. Quod si supposita hac penetratione miraculosè facta naturaliter durat, quia non est agens naturale, à quo possit destrui, sic posita penetratione corporum poterit alia eisdem corporibus contingere naturaliter propter eandem rationem, nulla enim erit causa, quæ illam impediat, quia nullum corpus poterit aliud impedire, ne acquirat spatium, quod intendit, & cum vtrumque corpus penetratū idem spatium intendat acquirere, illud naturaliter acquirunt. Non potest hæc corpora impediri mutuo, ne quodlibet acquirat spatium, quod intendit, sic probo. Vnum corpus impedit aliud ne hoc spatium acquirat imprimendo illi impulsu, ex vi cuius ab illo remouetur, & in alio spatio constituitur: Corpus graue penetratum cum altero si illi impulsu aliquem imprimeret esset vt illum secum traheret versus illam partem, versus quam se mouere intendebat cum se non posset mouere, nisi corpus aliud secū traheret: ergo potius vnum corpus alterum penetratum iuaret, vt moueretur, quam illud impediret per impulsu, sed nullo alio modo potest corpus impedire motum alterius: ergo nullo modo poterit corpus penetratum secum penetrati motum impedire: ergo vtrumque simul mouebitur.

Ex his soluta manet obiectio, quæ sese præ oculis offert. Idem corpus positum supernaturaliter in duplici spatio non potest naturaliter duplex aliud spatium acquirere: ergo duplex corpus positum supernaturaliter in eodem spatio non potest aliud spatium vtrique commune acquirere. Cuius disparitatem ex doctrina tradita facile reddo. Corpus supernaturaliter positum in duplici loco nõ nisi supernaturaliter in eodem conseruari potest, quia præsentia, ex vi quarum est in duplici loco per se ipsas repugnant, & ita semper remanent cum eadem repugnantia, & similè aliam habent, quacumque aliæ duæ, quæ denuò producerentur, & ita naturaliter produci non poterunt, penetratio verò semel supernaturaliter facta naturaliter potest conseruari, & alia loco illius succedere, quia repugnantia penetrationis non est per resistentiam præsentiarum, quæ semper remanet, sed per impulsu, quem vnum corpus imprimit alteri, ne cum illo penetraret, & cum hunc non possit imprimere, nisi supponatur non penetratum cum illo, & in diuerso loco constitutum, postquam semel est penetratum cessat resistentia penetrationis quousq; se iterum constituentur duo illa corpora posituè vnum extra aliud. Hæc ita composui in sententia asserente corpora actiue tantum penetrationi resistere, quam veriore puto, si autem dicatur præsentias ipsas, ex vi quarum fit penetratio per suasmet entitates opponi, & quasi formaliter resistere, dicendum est corpora penetrata non posse naturaliter moueri, etiam versus eandem partem, quia præsentia acquirendæ inter se essent repugnantes, & ita non possent naturaliter produci.

PUNCTVM XII.

De vacuo.

Vacuū vulgò definitur: *Locus non repletus corporibus, aptus tamen repleri.* In qua definitione redundare videtur illud *aptus repleri*, quia eo ipso quod sit locus, & non sit repletus

repletus habet aptitudinem ut repleatur. Differt ab inani seu vacuitate illa, quam extra celos concipimus, quia illa nullis terminis circumscribitur, vacuum autem dici superficiem concavam corporis terminantem spatium, quod repleti possunt corpora intra illam contenta. Vacuum naturaliter dari non posse eruditè probant nostri Eustitani lib. 4. q. 1. quod satis monstrant nouissima experientia; videmus enim attracto aëre per fistulam aquam sursum ascendere ut repleat spatium relictum ab aëre ne detur vacuum, & aquam detineri in cucurbita, etiam si ore aperto illam effundere conemur, quovisque via pandatur aëri occupaturo spatium ab aqua relictum. Ex his constat hanc esse rerum naturam, ut vacuum abhorreant, quam, ut postea ostendam, neque Angelus inuerrere potest, ut non bene docuere plures recentiores.

2. Receptissima omnium ratio, propter quam corpora intendunt vacuum vitare, est, ne priuentur sublunaria corpora celesti influxu. Non illi acquieuit Arriag. disp. 14. sect. 11. qui sic arguit. Etiam si corpora sublunaria nullum supra se haberent, possent per corpora lateralia celestes influxus: ergo non indigent corpora esse contigua aliis corporibus supra se positis ad hos influxus habendos: ergo ex hoc capite non repugnabunt separationi locali omnium corporum, quæ supra poni possunt. Inermis ratio ut contra communem sententiam omnium ferè Philosophorum possit prævalere. Respondeo corpora recipere influxus celestes non solum per alia corpora lateralia, sed per illa quæ supra se habent, imò præcipuè per hæc, quàm per illa, & ideo omnium contiguitatem appetunt, quia omnium contiguitas illis est proficua. Eandem rationem enervare intendit Arriaga ex eo quod non continenter celestia corpora influant in sublunaria, unde per breue tempus ex hoc capite vacuum permittere poterant. Respondeo corpora sublunaria semper appetere perpetuam contiguitatem ut opportuno tempore influentias à celestibus recipiant, quia si per breue aliquod tempus, quo illis indigerent, vacuum paterentur, & distantiam corporum permitterent, postea cum contiguitas deperdita illis esset necessaria, non possent eandem recuperare, neque distantia corpora ad se vocare.

3. De causa actiua, quæ corpora mouentur ad suppleendum vacuum dissident Doctores. Afferit Arriaga non aliam ob causam non posse dari vacuum, & moueri corpora ad illud replendum, nisi penetrationis vitandæ causa, quia Deus illa corpora intra concavum Lunæ creauit, quæ illius spatium iuste replerent, ac proinde si daretur aliquod spatium vacuum, alicui corpori deesset spatium, quod necessariò in nihilum esset redigendum, vel cum alio penetrandum. Iuxta hanc philosophandi rationem afferit causam mouentem corpus ad replendum vacuum esse ipsum corpus attractum, quod impulsus imprimit in corpus immediatum ut illi locum præstet, & illud in aliud in cuius spatium est successurum quovisque mediis aliis corporibus impellit corpus quod ascendit, & hoc vacuum supplet, ut locum præstet corpori impulsu imprimenti quod suum spatium relinquit corpori primo attracto, seu moto. Hic dicendi modus difficilè poterit efficaciter impugnari, verumtamen non sine difficultate apprehenditur, quomodo possit aer qui est intra fistulam mouere aërem qui est in ore hominis, & hic alium aërem, & hic alium quovisque vnus aquam contentam in vase à parte inferiori moueat ut ascendat ad replendum spatium relictum ab aëre.

4. Affero cum Patre Vazquez & communi plurimorum sententia, quodlibet corpus virtutem habere attractiuam attrahendi corpus aliud sibi contiguum, quæ efficienter aliud mouet per impulsus illi impressum, quem talis esse nature affirmo, ut non valeat mouere corpus quod aliud sibi contiguum nequit attrahere. Hac ratione explicatur quomodo neque vi Angelica possint folles contigui clauso foramine aërem recipiente inter se separari nisi rumpantur, quia si Angelus alteri folium tabulæ maiorem impulsus imprimit quàm alteri, illa secum rapiet integros folles nulla tabularum facta separatione; si verò vtrique æqualem impulsus imprimit ytraque tabula impulsu versus partes diuersas intender aërem secum trahere, qui æquè versus partes oppositas impulsus versus nullam mouebitur, & ita neque aliqua folium tabula poterit moueri ex vi impulsus quem patitur, quia hic, ut dicebam, non habet virtutem mouendi corpus, quod non potest aliud contiguum attrahere, & cum nulla tabularum possit aërem contiguum secum trahere, illorum nulla potest dimoueri.

Inquiritur hic, an in vacuo possit dari motus localis. Respondeo: grauius, & leuius posita in medio aëre mouenda esse versus proprium cuiusque centrum quia defectus corporis occupantis spatium motum non retardaret, imò ratione illius, motus velocior fieret, quia corpus se mouens nullum haberet impedimentum remouendum, quod haberet si spatium illud vacuum non esset, quia corpora illud occupantia donec remoueantur impulsu corporis se mouentis illius motum retardant. Si tamen semel grauius, & leuius contigua sint superficiei continenti spatium non repletum corpore, nullatenus possent moueri, nisi tantus esset illorum impetus, ut possent secum rapere illam superficiem, quia, ut dicebam modo, nullum corpus potest se mouere, quod secum contiguum trahere non possit: ergo si modo constituas intra totum hoc Lunæ concavum tantum lapidem vnum contiguum parti superiori huius superficiei, moueri non poterit, si non valet Cæli superficiem secum trahere: quod si hoc præstare non potest neque se mouere valebit. Motus progressiuus nullus possit dari in vacuo, quia in medio illius animal non se posset sustinere, & ut primum superficiem aliquam pede attingeret, hunc non posset ab illa remouere. Posset homo brachium sursum leuare, dum numquam corpori contiguum poneretur, quod si semel contiguitatem cum corpore haberet, numquam posset moueri non moto toto corpore, & omnibus partibus illi contiguis. Destructis Cælis in omnino inani grauius, & leuius non mouerentur, quia nullum haberent centrum, quod peterent, neque hoc spatium esset illis magis naturale, quàm quodcumque aliud. Viuentia vix posset motu progressiuo moueri, quia cum primum pede pedem tangerent non possent iterum separari, & partium separatio motui progressiuo necessaria est. Possent eadem viuentia saltare & alios similes motus edere versus quancumque partem, qui iuxta mensuram impulsus extenderentur, & non vltra, quia corpora propria grauitate deorsum non descenderent: in omnino enim inani deorsum non est, neque grauius & leuius mouentur, tantum intentione aut remissione impulsus posset taxari motus.

Vltimò inquiri solet, an motus factus in vacuo vel in inani esset instantaneus, vel successiuus. Respondeo fore successiuum, quia spatium percurrendum à quolibet indiuisibili corporis diuisibile esset, & ita non posset in instanti percurrì, quia in illo instanti non poterat totum illud occupare, quod necessariò occupandum erat relictis hæc præsentia, & alia acquisita, & rursus illa alia relictis, & alia acquisita, quod in instanti fieri non potest.

CONTROVERSIA XVI.

De duratione.

ICUT res dicitur esse in loco, & correspondere spatio imaginario loci, sic in tempore esse dicitur & spatio imaginario temporis respondere. Diximus iam quid sit rem esse in loco, dicendum modo quid sit esse in tempore, & in quo consistat duratio, quæ rei correspondentia ad tempus reale, & imaginarium dicitur. In hac re vna nos tantum premit difficultas, videlicet, in quo consistat ratio formalis durationis, seu correspondentia ad spatium imaginarium temporis, aded tamen grauis, ut eos tantum non oppræsserit, qui illam non retigere, existimo enim quodque maximum angendum ingenium, sit rem hanc radicatus euoluat, illamque velit reipsa, & dicendi modo iuste componere.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit duratio.

§. I.

Doctorem placita.

LEUIS poterit in ipso materiæ limine insurgere difficultas, an videlicet prima temporis correspondentia, quam